

TELEGRAPFUL ROMANU

Nr. 73. ANULU XIV.

Telegraful este de două ori pe săptămâna și joi și Dumineca. — Prenumeratia se face în Sabiu la expeditoria foiește pe afara la c. r. poste, cu bani gata prin seriori francate, adresate către expeditor. Pretul prenumeratului pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. și pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru principale și tieri straine pe anu 12 pe ½ anu, 6 fl. v. a.

Inseratele se plătesc pentru între 6 și 7. cr. și urmă cu litere mici, pentru a doua 6 și urmă cu 5 ½ cr. și pentru a treia repetare cu 3 ½ cr. v. a.

Sabiu, in 15/27 Septembre 1866.

Evenimente politice.

Sabiu in 14 Septembre.

Dupa diuarele vieneze, ce ni-a sositu pâna acum cestiunea ministeriului ungurescu, este amanata pâna candu dieta pestana va fi votata asupra proiectului de lege despre afacerile comune.

Despre denumirea lui Goluchowski de locuitioru in Galitia se vorbesce ca aru fi deja subscrisa de Imperatulu.

Memorialul diplomatic constată apropierea intre Austri'a și Itali'a in privint'a licuidării detoriei venetiane. Diferint'a mai e numai de 25 milioane franci. Se pare a fi de siguru, ca in fine acestei luni se va subserie tratatulu de pace. Indata dupa acésta urmează plebiscitulu in regatulu venetianu. Dupa telegramme mai dincóce, din Parisu, s'a facutu o inviore intre Austri'a și Itali'a, in urm'a cărei despargubirea pentru detori'a generala s'a fipsatu 100 milioane.

Din Berlinu aflâmu ca trupele reintorcendu au fostu primite in modu forte serbatorescu.

O depesia telegrafica din Parisu asigura ca principalele Gorciacofu va sosi in grada la Parisu și pentru cause familiare se va duce indata la Biaritz. Asemenea se spune ca contele Károlyi fostulu ambasadore c. r. austr. in Berlinu inca au ajunsu la Biaritz spre folesirea bâilor de acolo.

Din Sicilia se spune de o insurectiune contra regimului italianu. 5000 de trupe se dice ca au desbarcatu la Palermo și ca la scirea despre acesta debarcare insurgentii s'au retras. Se mai spune de două frigate engleze caru s'au sositu dinaintea Messinei și ca alte trei stau inaintea Siracusei. O naia francesă inca a sositu la Messin'a.

Din Austria se spune ca entuziasmulu pentru Creteni crește; oficerii și alti creteni aflatori acolo (cei dintâi pre lângă licenția) se ducu in ajutoriulu creștinilor. Luptele decurgu in favorea cestoru din urma și pâna acum cestimur numai despre castigări de arme (pusci, tunuri) și alte trofee.

Russi'a dupa sciri din Petersburg ar vrea că cestiunea orientala sa vina inaintea unei conferintie europene, insa Francia și Anglia nu se invioiesc. De alta parte se dice ca Russi'a indemnă pre polonii din Posen sa nu intre in federatiunea germana.

Dacii și Români.

(Urmare și capelu.)

Resultatele finale suntu asiá dara:

1. Români suntu urmatorii colonilor române, caru au trecutu din Daci'a traiana in cea aureliana. Din cauza migrării popoarelor caru au atiosu imperiul grecescu s'a impartit in doi ramii de media-dî și de media nôpte. Cesti din urma locuindu mai cu séma in Bulgari'a de unde s'a colonisatu România, Transilvania și Ungari'a. Cei d'antâi au remas in locurile loru cele vechi in Tesalia și Macedonia.

2. Cultura româna din Daci'a traiana au perit cu totulu. Neputendu-se sustiné aci populatiune româna asiá nici unu locu romanu mai nu si-a pastratu insemnalitatea sea, nici numele seu; s'a facutu tabul'a rasa. Tote locurile mai de frunte din România, Transilvania, Banatu și Ungari'a suntu intemeiate mai dincóce, și numele nu si le deriva dela români, ci ei au primitu numele ce le-au aflatu date de altii. Batatoria la ochi e impregiurarea ca unele nume de riuri ce se deriva dela români suntu formate dupa unguria d. e. Oltu, Temesiu, Muresiu lat. Aluta, Tibiscus, Marius. Alt'a e cu totulu in Anglia, Elveția și Germania de media-dî unde nu s'a facutu o ruptura asiá perfecta cu trecutulu.

3. Transilvania și principalele dunarene nu suntu tieri române, ci numai tieri partialu romanisate forte tardiu. Continuitatea populatiunei române, in tiéra este intrerupta prin o mia de ani.

4. Starea nomadica, ivirea neoservata a romanilor in tieri dejâ cultivate, in tinuturi organise in staturi esplica starea loru cea fără nici unu dreptu in Transilvania pâna in cea din urma a trei'a parte a seculului alu 18.

5. Venirea romanilor din imperiul grecescu, ca ei in mijlo-

calu religiunie catolice domnitore au remas credinciosi bisericei grecesci și au conservat legatura loru cu Constantinopolea și cu muntele santu.

6. Reintorcere a romanilor e forte obscura (intunecata) pentru ea a fostu o miscare de pastori, numai cu incetul; neoservabila la inceputu și fără de sgomotu in decursulu ei. Migratiunea in principale și in Transilvania a fostu numai un'a din migratiunile cele mai cu succesu a le romanilor.

Noi credem in sinceritatea Dului Dr. Rösler și presupunem, ca densulu, déca au trecutuici și colea preste marginea unui specialistu, o au facutu acels'a numai condusu de consecintele din premissile sele.

Si din acesta causa dar si din aceea, ca reflexiuni temeinice nu se potu face asiá in pripa, ne restrinsem pre lângă incunoscintiarea publicului nostru despre apararea atârui opu. La ce neamau puté slobozí mai departe aru fi sa amintim, ca déca si scrierea aru fi netendentiosa, pote seduce opinionele altor'a, caru au si mai putina cunoștința despre istoria și situatiunea nostra, precandu iera altii folosindu-se de asemenea apariție si de nesciintia a unor'a si altor'a, facu capitalu politicu dia asemenea scrieri si se incercă a-lu esplota in pagub'a nostra.

Idea ce se se silesce dlu Dr. Rösler a o intemeia istorice, adeca ca romanii au venit, său dupa cum dice densulu s'a reintorsu numai in seculu 13 pre rendu, că pastori nomadi, in locurile a-cesti ce le locuim, nu e cu totulu noua si ea si-a avutu si in trecutu la unii plausibilitatea sea, pentru ea da oresi care justificare la postpunerea si neindreptatirea acelor pre cari se credeau indreptatiti ai tiné de venuetiici.

Amu putea totusi mentină pre scurtu, ca nu vedem considerata in opu, starea precaria a imperiului romanu in seculul 3 dupa Chr., miscările care erau in coloniele satule de réu'a si plin'a de coruptiune aministratiune a imperatorilor celor molesiti. Sentint'a acea asiá de desu usitata, ca au trecutu Aurelianu cu toti provincialii etc. dunarea, nu ni se pare ca va fi si pre venitoriu consistenta si nici impregiurarea ce o aduce dlu Dr. dreptu argumentu, ca provincialii aru fi fostu bucurosi a trece in o tiéra care mai nainte fuse préd'a invasiunilor si a epidemielor etc. nu ni se pare plausibila, pentru a sigurant'a totu nu aru fi fostu acoło mai mare. De alta parte aflâmu date mai dincóce de Aurelianu candu legiunile romane iernea la Prutu si marea negra. In fine remane lucru de mirat, cum de romanii s'a immultit mai tarare uude s'a trasu pre "furisiu" si in tieri dejâ organizate, dupa cum dice dlu Dr. si de unde au venit, va se dica din matca loru, in proportiune eu remasu mai putini? Numele locurilor argumentează contrariul dela ce vrea densulu sa argumenteze pentru ca pre langa tote opintirile germanisatore români nu sciu de Hermannstadt, Reussmarkt etc. ci de Sabiu, Mercurea s. a. m. d. Ca ne pune in mijlocul catolicismului sa nu ne prinda nici o mirare, pentru amu mai datu de barbati germani, a căroru cunoșintie geografice resp. etnografice suntu cu totulu confuse si carii se mirau, candu audieau, ca Transilvania nu e tiéra germana si ca acolo suntu si locuitori de alte naționalități.

Din Sachsenlandu-lu ardelenescu are Presse urmatoreea cor. orig. ce se ocupa cu colonisâri germane in Transilvania.

"Cugetulu ce in tempulu mai nou iarasi se desceptă, ca regimul s'aru puté otari, că si mai nainte, se intemeeze colonii germane in partea resaraténa a tieri, merita desbatere mai serioasa, atâtu in privint'a cestiunei in sine, lasandu de o parte raritatea decisiunilor mari si de insemnata din dilele de fatia si pedecile prestatotore ce se nascu de autoritatea de statu a coronei stului Stefanu, — precum si in acea privintia ca ungurii, in casu sa-si véda cando-va realizate tote dorintele loru avitice si ca provinciile nemtiesci din Austria se fia inghitite de confederatiunea noua nemtiesca sub autoritatea prusésca, atunci ei că politici intelepti singuri aru trebui sa se invioiesca cu proiectul colonisatiunei nemtiesci.

Colonisarea familiei nemtice numai pe cale privată, facă-se aceea că fiscul, ori posessorii mari de pământ, ori comunele invita atari colonii pre pământurile lor, său ca cesti din urma singuri și agonisescu avere să se impamanteneascu, atunci trăbă depinde totuși numai dela isteșimea personalor respective; a primă indigenarea nu este greu, prosperarea să există și asecurată, de-să spre acela suntu recerute unele condiții. De acestea se face condescerea călei ferate celu putin până la treacătorea dela Turnu roșiu, a colonisă catu se poate familiile de religie evangeliica său din partea medinoptiana a Germaniei, că sa nu fie singuratică și despărțite, ci în grupe mici adăuse la satele săsesci pe pământ propriu comasatu.

Aceste familii au să se deprindă său cu agricultură, gradinaritulu, economia de vite (laptaritulu), său cu industria. Familiile ce lucra cu diu'a, său neguiaitori cu articuli de lucea, omeni sără capitalu și înprăsciați, peră fără usioru. Catolicii numai intr-unele cetăți sasesci află biserici proprii și coreligionari, cari sunt mai numai diregatori, militari, papucari, croitorii s. a. d'asemenea industrieri. Intre altele colonisarea unor comune tirolese aici, in locu de Brasili'a, aru și profitu manusu in economia. Favoruri deosebite aru trebuu să le manifesteze Legislatiunea ce de o cam data abia se poate astepta.

Afara de înmigrarea sasilor, mai multu din Franconia (Frunkenland), Luxemburg etc., înmigratiile se adunara la noi, de-să cam putini, din tōte părțile Germaniei și totdeuna. De însemnatu sunt din tempulu mai nou protestantii cei dela 1755, asiā numitii „Landler“, alungati din Austri'a, Salisburg și Carintia cari se asiediara aici. Intrarea loru dură adeca dela 1730 până la 1760 și ei se asiediara dealungulu drumului de tiéra dela Miercurea până la Sabiu în satele: Grosspold (Apoldu de susu), Grossau (Cristianu), Neppendorf (Turnisoru) și în parte în satul vecinu Hammersdorf (Gusteria). Până ce în celelalte sate Landlerii s'a contopită în sasi, mai de totu, Landlerii din Turnisoru ce e 10 minute îndepartatul de Sabiu, și-au conservat deplinu portul și dialectul austriacu și fără o comunitate de totu frumosă cu sasii ce li suntu pre obligati.

Alta înmigratiune a asiā numitilor Baden-Durlachern din Breisgau se asiediă în Sabiu la an. 1742 și 1770; un'a mai teneră svabesca la 1846/1847 în Orestia și în alte sate, unde înse cei mai multi perira, pentru a immigrasera că lucratorii cu diu'a, sără capitale.

Mai ca și de prisosu a aretă folosulu înmigratiunei cesteia; sără nemti (în tempulu din urma în Ungaria și sără jidani) aru și remasă Ungaria și Ardélula că tierile sără cetăți și cetățieni, România selbatica, (die wilde Walachei) Polachi'a selbateca (die wilde Polakei).

In Prussi'a sciu mai bine colonisă. Torentele economilor, meserisilor și producătorilor nemtice pentru lipse materiale și spirituale germanisă Prussi'a, precum și recandu Silesia, pre locuitorii vechi și față cunoscute cu cele mai mari bunuri ale vietiei, și atrase la sine și curențu va face acela și în Posen. Departe de noi se făcă cugetul de germanisare (?), dar ne interesăm de existența poporului nostru, ce, precum pentru Austri'a, asiā și pentru Ungaria și de lipsa (?); căci n'avem sa ne temem de magiarisare, ci de romanisare ce se latiesce déjà la sasii comitatului Albens d. e. în Berdinu (Blutroth) și în alte sate. Numai în cetăți magiarismulu se poate întâlni de poporului nostru veniosu; la tiéra se nimicescu ori și ce felu de incercări. In contra, sasulu cu romanulu trăiescă asiā de amicabili, încătu mai pretotindeni i vorbesc limbă (românului) fluidu, firescă ca între altele estmodu, catu de multeori sasulu numai cu calulu vorbesc nemtice, până ce eu boulu romanesce. Intre multe preferințe are sasulu și gresielii cam ridiculose; asiā omulu simplu adesea invidiează pre altulu pentru că și elu vră sa fia de religie evangeliica. (?! R.) Nimică i mai greu, decătu a concede acestea romanului; (carele nici nu viță azi ceva Red.) cu multu mai voiosu vorbesc elu cu servitorulu și servitorea sea romanesce.«

Vomu mai reveni asupră acestui obiectu.

Circulariu ministr. Lavalette

care l'amu amintită numai în trăsurile cardinali lu reproducemă și noi, că pre unu actu de mare însemnatate la situatiunea de fatia a Europei, precum urmăza:

Paris 16 Septembre.

Dominule, guvernului imperialui nu aru puté amană mai indelungatul descoperirea sentimentului său asupră intempiștilor cari se implinește în Germania. Fiindu că d. Moustier are să remană absente inca cătu-va tempu, M. S. mi-a datu ordinea de a spune agintilor sei diplomatici motivele cari conduceu politică sea.

Resbelulu care erupse în centrulu și la media-dia Europei desfață confederatiunea nemticea și constitui definitiv naționalitatea italiana. Prusă, ale cărei margini s'a marită prin invingere, domnește pre malul Menului. Austri'a a pierdut Venetia; dens'a e desbinata de Germania.

Fatia cu aceste schimbări însemnante tōte stăturile se reculegu într-sentimentul responsabilităției lor; ele se întrebă carea e însemnatatea păcii de curențu întrevenite, carea va fi încurgerea ei asupră ordinei eu-

ropene și asupră situatiunei internaționale ale sia-cărci'a puterii. Opiniunea publică, în Francia și în miscare. Ea se legătă, ne cete, între bucuria de a vedea tractatele din 1815 nimicite, și între frică că păterea Prusiei va lăua proporții excesive; între dorința să speranță de a castiga, prin resbelu, immarire teritoriale. Ea aplauzează eliberare deplină a Italiei, insă voiescă să fi asicurată în contră periculelor ce aru puté amenință pre S. Parinte.

Perplexitatea cari sgudescu spiritele și cari au resunetul loru în strainatate, impună guvernului obligațiunea de a spune apriatu pările.

Francia nu poate avea politica ecivocă (cu două intelecte) de cădă dens' a' e atinsă într-interesele sale și într-puterea sa prin schimbările însemnatate cari se facă în Germania, ea trebuie să o marturisească fără săfă și sa ieșe mesurile necesare pentru a garanta securitatea sa. De cădă dens' a' nu pierde nimică prin străformăriile cari se intenția ea trebuie să o dechide cu sinceritate și să resistă aprechensiunilor încordate, apătărilor infernalitate cari, atietându gelosiele internaționale, aru voia să o abata dela ca-lea ce vrea să urmeze.

Pentru a risipi indoilele și a fixa convingerile, trebuie infatizate într-totalitatea loru trecutulu asiā precum a fostu, venitoriu asiā precum se arata.

In trecutu, ce vedem? după 1815 S. Aliantia reună contra Franciei tōte popoarele dela Uralu până la Renu. Confederatiunea nemticea cuprindea cu Prussi'a și Austri'a 80 milioane locuitori; ea se intindea dela Lussenburg până la Trieste, dela marea Baltică până la Tridentu, și ne înconjură cu o chingă de fieru, susținută prin 5 fortărețe federații; pusenea năstă strategica era lătituită prin cele mai agerii combinări teritoriale. Cea mai mică certă ce puteamă avea cu Olandia său cu Prussi'a de lungul riului Mosel'a, cu Germania la Renu, cu Austri'a în Tirolu să Furlanu, redică în contră năstă tōte puterile împreunate ale confederației. Germania austriaca, neșpumabilă pre tormurele Adigei putea înainta, la intemplantare până la Alpi. Germania prusăscă avea de ante-paza la Renu tōte statele secundare, neincetată sguduită prin dorul străformării politice si despuse a consideră Francia că inimica existenței și dorinței loru.

Afara de Ispania, nouă nu ne era cu putinția de a face vre-o alianță pre continent. Itali'a era sfâșiată și nepotintioasă, ea nu putea veni în societă că națiune. Prussi'a nu era nici destul de compactă nici destul de neatârnata pentru de a se desface de tradițiile sale. Austri'a era cu multu mai preocupată de a-si conserva posesiunile în Itali'a decătu să se fia pututu intelege cu noi.

Fără indoială, pacea, lungu tempu susținută a pututu face să se uite periculele acestor organizații teritoriale și acestor alianțe căci ele nu se pareau înfricoșătoare decătu candu erupte resbelul. Dar acela sigurătate precaria, Francia căde odată a castigăto cu prețul nămicirei puștiunii sele în lume. Nu se poate contestă că, în cursu aproape de 40 ani ea a intempiat barbașește în contră sea coaliziunea a trei Curti unite prin suvenirea bataliei loru piardute și a invignerilor comuni; prin asemenea principiu de guvernare, prin tractate serbatorescă și sentimente de neincredere în contră acțiunii noastre liberali și civilizațorie.

Acu de vomu cercetă viitorulu Europei străformate, ce felu de garantie da ea Franciei și păcii lumii? Coaliziunea celor trei Curti dela media-năște și sfârmata. Nouă principiu care domnește Europa e libertatea alianțelor. Marile puteri tōte suntu reasediante unele și altele în plinătea neaternării loru, în desvoltarea regulată a destinelor sele.

Prussi'a immarita, libera de acum înainte de totă solidaritatea, asigură neaternarea Germaniei. Francia n'are să se neodihnească pentru acela. Mandra de admirabilă sea unitate, de naționalitatea sea nedestruibile și a nu aru puté combate nici pismu opulu de asimilare ce se înțină și a supune sentimentelor gelose principiile de naționalitate cari ea le reprezintă și marturisesc fată cu popoarele. Multamită fiindu sentimentul național al Germaniei să risipescă ingrijorile ei, se stingu inimicile ei. Imitandu pre Francia, dens'a face unu pasu care nu o depara ci o apropiă de noi.

Spre amédia-di, Itali'a, alu cărei'a patriotismu nu-lu putu stinge în delungat'a sierbitute, și asiediata în posessiunea tuturor elementelor sele de marime națională. Existența ei schimbă adencu condițiile politice ale Europei; dar cu tōte susceptibilitățile năprecute său cu nedreptățile treacătore, ideile sele, principiile sele, o propria de naționă carea versă sângele seu pentru a o ajuta și a castiga neaternarea sea.

Interesele tronului pontificiului suntu asigurate prin convențiunea din 15 Septembrie (1864). Aceasta convențiune va fi executată cu credință. Retragendu ostirile sele din România, Imperatul lasă acolo, că garantia de securitate pentru sănțul Parinte, protecția Franciei.

Pre marea Baltică că și pre cea mediterană se înalta marine secundare cari suntu favoritări libertății marilor.

Austri'a desbaierata de preocupăriile sele italienesci și nemticei, ne mai prăpadindu-si puterile sele într-rivalitate sterpe, ci concentrându-le la resaritul Europei, infatiză inca o putere de 35 milioane suflete pre cari nici o dusmanie, nici unu interesu nu le desbina de Francia.

(Va urmă.)

La miscările din Orientu.

„Romanul“ are urmatoreea corespondință privitorie la aceste miscări:

Atene, 21 Aug. (2 Sept.) 1866.

Cretenii au declarat către consiliu puterilor, că voru începe ostilitățile îndată ce Turcii voru incercă să se apropie de pozițiile ocupate de densii. Dupa tōte probabilitățile ostilitățile s'au și inceputu pe la 25 Augustu. — In Crete au remasă numai barbati cari părtă armă, căci familiile loru suntu transportate prin tota Grecia libera. — In Epiru revoluționea s'a declarat intâi la Chimară (Acroceraunia), și se intinde mereu spre rezistătă către Thesalía. In Grecia libera entuziasmulu nu se poate descrie. Guvernul simindu că oră de a intra în luptă se apropie, face mari pregătiri de resbelu, patru generari s'au numită pentru tota Grecia, că sa disciplineze glotele inarmate; iecă-i anume: Spyros-Milios la Eladă propria și la Corfu, Piss'a la Atene, Zmolens la Peloponeze, și capulu scolii militare (evelpides) d. Sa-

punzakis la artleria și la tóte trebuințiosele armatei. D. Fotiadis, ambasadorele Turciei protestă necontenit; iara guvernul respunde cu demnitatea ceruta de impregiurările de fatia; și după tóte probabilitățile, intreruperea relațiilor între Grecia și Turcia va fi pe curendu. Oferte din tóta lumea unde se gasesc greci se trimit în tóte dilele. — Mai toti oficerii cari suntu din Epir, Thesali'a, Macedoni'a și din alte părți ale Greciei subjugate, au datu demisiunea loru, voindu a alergă în ajutoriul patriei loru déjà revoltata. — Mii de voluntari alergă la Cret'a, a cărei comunicatiune nu au putut Turcii sa o taia. Asemenea altii se pregatesc a alergă în ajutoriul Epirului și alu Thesaliei și Macedoniei. Regele se astăpta la Aten'a.

Pe lângă alte schimbări cari s'au făcutu, s'a destituitu și d. Venizelos, secretariu alu consulatului din Bucuresci, și s'a înlocuitu prin d. Evangelidis.

Se dice la Aten'a ca Grecii din Englter'a au cumpăratu patru fregate cuirasate, că sa le ofere patriei. Din acestea, două erau poruncite de Sultanulu, și neavendu cu ce le plăti remasera în stabilimentele de construcție ale Englterei. — Generariul Galergis nu plecase încă pentru Cret'a unde compatriotii sei l'au numit comandante superioru.

Z. P. S.

Ortografia romana.

II.

(Urmare).

Cu tóte acestea, cine dice, că sa facem o ortografsa, carea sa ne intunece originea cea sublimă a limbei? E vorba sa facem o ortografsa, carea sa corespundă studiului de ștădi a dezvoltării limbei materne. Si acăsta se poate cu puține sacrificii. Sa renumă principiu etimologicu, insă fără sa ne întărcem să sa ne perdem chiaru în sanscritu. De vomu merge asiā afundu, nici odata nu vomu avea o limbă cultă și placuta, vorbită și intelectua de intregul popor. Altă ea a scrie pentru popor și altă pentru invetiați. Suntu opuri, care se celescu numai de cei invetiați, acolo și limb'a în expresiuni debue sa fia acomodata culturei clasei acelor'a; ce e pentru popor, e sa scriem sa ne pricăpa toți, ca cu multu mai multu ne vomu folosi, decatu că candu amu scrie frumosu și sa nu ne pricăpa nimenea. Cătu s'ară bucură alte popore, candu aru avea o limbă asiā frumoșă și totodata regulată și perfectă în gramatic'a ei, precum o avem noi români plina de harmonia și fraza clasică, ce se audu în gur'a poporului de rendu, — și aru esplorât tóta vistieri'a ei spre a scôte la lumina opuri clasice, ce la noi mai vertosu celor de dincöce de Carpati ne lipsescu mai cu totulu. La noi durere, cei mai multi dintre eruditii crescute de sinulu maicei și afară din cercurile placute familiare, unde se aude limb'a română; ei se adapta în sciinție din alte limbi straine, vietuesc cu streinii: apoi mai e mirare ca nu sciu romanesce nici vorbi bine, dar decum scrie. Unde suntu la noi barbati eruditii, cari sa fia cutreriorul provinciile române cu cartea de notitie în busunariu spre a însemna totu, spre ce si-a îndreptat atenția și ce i se pare bunu și folositorul la edificiul limbii. Cei mai mulți, unde nu potu sa se exprime, iau cuvinte straine și apoi urmează ca în puținu chiaru ei nu sciu ce au scrisu. Sa ne ferim de strainism în tóte privintiele, nu numai a nu întrebui tóte vorbe și fraze ce suntu straine și pe cari le cunoștemu de atari, avendu și pe ale noastre proprii usitate în vre'un'a din provintiale locuite de romani, ci și chiaru de latinismi și alte imprumutări incornurate din sororile limbii.

Dar sa ne fia permisă și nouă chiaru în acestu articolu nepretinsu de filologicu, sa întrâma puținu în obiectulu inceputu, adecă în insasi ortografsa sa cercâmu a stabili incătu-va unele regule, care sa fia basate în insasi logic'a gramaticală. Sa incepemu mai intâi cu vocalele, cari suntu sufletul cuvintelor unei limbii. Ele au influenția în cuvinte atâtă un'a asupra altei'a, cătu și asupra consunantelor, deci apoi și principiul scrierii ce adoptăm. A dice, ca consonantele influențează asupra vocalelor mai ca amu putea dice ca nu e adeverat. Pote în alte limbii, în a nostra nici decum. Suntu în limb'a română două feluri de vocali, cari jocă o rolă însemnată: vocală plina (lungă) și vocală scurtă. Suntu următoarele scrise cu cirile: **a, e, i, ă, ă, ă, ă**; cu străbune: **a (ă, á, á), e (é), i (í), o, u**. Din acestea **i, u** (incătu-va și și ó in éa=é și óa=ó) potu fi și scurte; la finea cuvintelor totdeun'a scurte, afară de unele locuri sciute. Si candu i finalu face distongu impropriu cu i (scurtă) cei precedează d. e. domn'i articululu domnii, (nu insa domnii, după cum s'a scrisu de toti gramaticii), după o imitație orba dela Slavi, cu civile forte greșitu.)

O vocală lungă și una scurtă facu distongu. Dececa scurta precedează cea plina celei scurte distongulu e impropriu.

Trifongi amu avé, candu o vocală lungă se află între două scurte. Există distongiloru în limb'a română nu se poate negă, și vrendu ai scôte din limbă aru însemna a rapi limbei eleganță în pronuntia.

Distongi aru fi după combinării următoarelor: **al, ei, ii, ul, oi, ii, ai, au, eu, iu, ou, (u)**. **iu, áu, íe, ii, io, (ii), ia=(ib)**.

Trifongi: alu (u din urma se consideră scurtă), eiu, iu, oiu, uiu, (iu), (áu), iaú, ieú, iuú, iaú, loiu.

Standu regul'a: i și u finale (afara deea înainte de i și u e unu r sau I insotită de alte consunante (mute), în care casu apoi i și u se rostesc plenisuntu, ce urmează din natură lucrului fiindu r și I atunci'a, nisice transcedente între vocale și consonante, bă se potu consideră mai de vocale scurte) suuu totudun'a scurte: i și u finali facu cu vocala precedenta totudun'a distongi propriu, cerscendu apoi cuvintulu, acesti'a incă de a mai fi distongi și vinu a se cetei fia-care de sine statore. Distongii improprii în media și în fine precum și cei proprii în mediulu cuvintelor n'au nici o regula, suntu forte dubii și se potu sci neinsemnat, numai din usu, care pentru inceatori și mai vertosu pentru straini e o greutate neinvigibilă. E dara aici necesitatea a se însemna vocala scurta. La din contra cum voru ceti: domnii=domnii=domnii, hârtia=hârtia, fâna=fâ-i-na, haina=haina, taina=taina, taisiu=ta-i-siu, acesti-a=acesti'a s. a. f. m.

In privintia distongiloru s'ară poate fixă dara regul'a:

I și u finale face cu vocala precedenta distongu propriu; în mediulu cuvintului distongii proprii, precum și toti distongii improprii se însemna punendu semnulu scurtu pe vocala scurta. Singur'a excepție aru fi în imperfectulu conj. IV unde d. e. socotia aru trebui cetulu socotia, unde i remaindu neinsemnat ce usioru s'ară cunoșce fiindu însemnată vocala plina. Pentru ce sa nu se pună aici semnulu vom vedea mai la vale.

N. Miheltianu.

Pretoicolul XXIV.

Luat in 18 Aug. an. 1866 etc.

214. D. Sigismundu Popoviciu directoru secund. in privintia terminului adunării generale, care după părerile din mai multe părți competente, cu vorba și în scrisu descoperite aru fi cu scopu a se desfinge pe 3/15 Octombrie: propune ca terminul acesta care și după parerea sea individuală e corespondatorul scopului sa fia primito.

Determinat: Propunerea acesta primindu-se terminul adunării generale pentru anul ucuringe se desfinge pe 3/15 și datele următoare a lunii Octombrie, fiindu acestu terminu a se publica de locu în jurnalele Concordia și Albin'a. Si totudeodata a se rugă tōte redacțiunile române din monarhia pentru bun'a vointia de a aduce determinația acesta și în foile sale la cunoscîntia publică.

Dupa aceste protocolulu s'au încheiatu conferatu și autentificat prin Dionisu Pascutiu notar. direct. „Conc.“

Sabiiu 14 Septembrie. Astădi a finit Comitetul Asociationei siedintia extraordinară asupra stipendiilor publicate în concursele deschise în 4 Sept. c. n. a. c. și publicate în Tel. Rom. și cele alte diurnale române. Stipendiele s'a impărțit în modul următoru: a) celu pentru pedagogia la Prag'a s'a conferit dlor Vasiliu Munteanu teologu abs. și Stefanu Torpanu gimnas. abs. matur.; b) celu pentru politehnicu dlui Dionisu Radesciu; c) celu pentru juristii dela universități dlilor Andrei Cosma G. Ger. Rusu și Ioann Nechit'a; celu dela Acad. c. r. de drepturi in Sabiu d. Ioann Olariu.

Sabiiu 13 Septembrie. În nrnlu trecutu amintiserămu, că braii nostri Orlatieni fura cercetati de o calamitate mare, de unu focu înfricosat. Astădi avem să unele detaliuri despre aceasta trista intemplantă. Focul precom ni se spune a eruptu în partea din susu a comunei și au cuprinsu indata, cu o iutime mare o sumă de case de locuitu și de cladiri economice asiā incătu 47 familii plangu astădi privindu la avereia loru prefacuta in cenusia. Lipsă si-o poate intuiori și cine, căci bietii nenorociti au ramas numai cu vieti a și cu ce biata au fostu pre ei. O setutie de vr'o 12 — precum spunu smintita de fire — devine victim'a focului.

Trebuie să amintim cu multă admirație de laudabilele corpu alu oficierilor c. r. și de soldatii statuani acolo in garnisona, dela laudab. reg. de inf. nr. 31 Meckledburg Strelitz cari prin energia și resignație au contribuit la împedirearea latrării nenorocirei mai departe. Asemenea este de a se aminti, și laudabilulu și nobilulu simtiu ce l'au dovedit cu aceasta trista ocazie locuitorii din satulu invecinat Cristianu (Grossau), cari au alergat cu o tulumba buna, carea asemenea au contribuit multă la marginirea focalui. —

— Eri nenorocirea visită comun'a din apropierea Sabiului Turnisor (nemții i dicu: Neppendorf). Era între 2 și 3 ore după amădă. Focul ajutat de unu ventu mare s'a lătitu că fulgerulu mai preste întrăg'a comună. 108 de clădiri economice devină pradă flacărilor. Sér'a pe inserat inca se vedea din departare rusiță din carbunculecul ardiendu și ici și colea focuréle mici, unde adecă nu mistuise de totu obiectele ce deviniseră preda focului. Ca e de văieratu comun'a și cu deosebire bietosii cari fura cercetati de aceasta nenorocire, și poate intuiori eri și ce omu cu anima. —

14 Septembre. Aséra între noue și diece se adunara o mulțime de omeni pe promenadă de scanduri (podulu minciunilor) să privescă unu foc care se dedea cu socotela ca e în Cisnădia. Astăzi ne convinserăm ca asiā a fostu.

— „Hrm. Ztg.“ ne mai spune și de alte focuri din apropierea Cahulului.—

— Înschiintăm pre publicul nostru ca „Zukunft“ diuariu politicu pentru interese slave și romane va fi dela 1 Octobre în formatu mai mare (că Presse). În nrulu viitoru mai multu.—

Principalele române unite.

M. S. Domnitorele românilor a adresat venerabilei, nenorocitei și totu deodata fericitei Mame a virtuosului patriotu Anastasie Panu urmatorea hârthia de condolantia.

„Dōmna! Mórtea dui Panu n'a fostu numai pentru Dta o perdere amara; ea este unu doliu pentru tiér'a intréga. Victimă a generosei sele ardori și a devotamentului seu fără margini pentru caușa națiunale, fiul Dte bine meritase de a vedé ordinea și pacea stabilindu-se în România într'unu modu dnirable. Déca nu ia fostu datu a asistă la intrég'a deplinire a operei la care se consacră, déca o mórte nefericira l'au râpitu departe de pamentul natale, va fi celu putinu o consolatiune pentru ai sei de a culege omagiele ce se aducu memoriei dui Panu și unanim'a marturire a stimei publice. Poti fi mandra, dōmna, ca ai avutu unu asemenea fiu, care au arestatu unu asiā de nobile caracteriu, o asiā da complecta neinteresare și alu căru nume este demnu de a figură pe cele mai frumose pagini ale istoriei noastre.

„Tiu a me asociā cu simtimentulu generale și voiu a te asigură, dōmna, ca déca dui Panu nu mai este, famili'a sea pote de acum înainte comptă pe interesulu meu. Va fi totudéun'a pentru mine o viua satisfacere de a-mi aduce aminte de virtutile fiului Dte, și voiu fi fericitu de a dā familiei sele dovedi de stim'a și simpati'a mea.

„Carola.“

Subscris'a directiune aduce la cunoștința prenumerantilor la Calendarulu, care se compune în tipografi'a archidiecesana, ca Calendarulu pentru anul viitoru 1867 au existu de subtipariu, și se pote capată, că și în anii trecuti, brosuratu cu 22 xr., ear nelegatu cu 20 xr.

Cetitorii acestui Calendaru voru găsi într'ensulu dōne Cuvintări rostite de Escenteli'a Sea Par. Arhiepiscopu și Mitropolitul Andrei Baronu de Siagun'a la deschiderea Sinodului metropolitanu și la inaugurarea Consistoriului apelatorialu în anul acest'a.

Sabiu 14 Septembrie 1866.

Direcțiunea tipografiei archidiecesane.

Nr. 22—3

Concursu.

Pentru întregirea statiunilor vacante de invetitori din comunitățile gr. resar. Costei și Gartenisii, ce suntu ingremiate inclitului Comitatul temesianu și protopresbiteratului greco-oriental român alu Versietiului se scrie prin acēst'a concursu.

Cu aceste statii suntu impreunate urmatorele emolumente anuale :

I. Costei.

- a) în bani găt'a: lăf'a anuale de 105 fl. v. a.
- b) în naturale : 30 metie de grâu, 20 metie de cuceruzu, 100 puncti pe clisa, 50 puncti de sare, 25 puncti de lumini, 6 stângini de lemn de arsu, 1 jugeru de semenatura și o gradina de 140 stângini patratu pe lângă locuinta libera.

II. Gartenisii.

- a) în bani găt'a : lăf'a anuale de 84 fl. v.
- b) în naturale : 18 metie de grâu, 18 metie de cuceruzu, 100 puncti de clisa, 50 puncti de sare, 11 puncti de lumini, 4 stângini de lemn de arsu și 4 jugere de semenatura.

Doritorii de a ocupă aceste posturi de invetitori voru avea înzestră petițiile loru concursuale timbrate, după cuvintia, cu es-trasulu de botezu, cu atestatele despre absolvirea cu sporiu bunu a cursului pedagogicu în institutulu preparandialu din Aradu, apoi despre servitiulu de pâna acum și purtarea loru morale și politica și astu-seliu înzestrare le voru substerne Ven. Consistoriu dreptu maritoriu alu diecesei Caransebesiului pâna la 25 Septembrie c. v. 1866.

Caransebesiu 1 Septembrie 1866.

Consistoriulu diecesei Caransebesiului.

Nr. 20—3

Publicare de concursu.

In comunele urmatore au devenit vacante statiuniile invetatoresci și anume :

1. In Sacelu, cu lăf'a anuala de 120 fl., quartiru și lemn de focu.
2. In Sibielu, cu lăf'a anuala de 150 fl., quartiru și lemn de focu.
2. In Valle pentru unu invetitoru cu 200 fl., quartiru și

Redactoru respunditoru Nicolau Cristen.

lemn de focu și unu adjunctu cu 120 fl. pe anu.

4. In Tilisc'a, pentru unu invetitoru cu 230 fl. și pentru unu adjunctu cu 100 fl. pe anu.

Spre a căroru ocupare se scrie prin acēst'a concursu pâna în 25 Sept. a. c. st. v.

Doritorii de a ocupă unulu séu altulu din posturile acestea să-si înainteze la subscrisulu cererile loru timbrate și proovedi cu atestatu de botezu, de moralitate, de studiile gimnasiale, pedagogice séu clericale și de prassa de pâna acum pe terenulu invetatorescu.

Cunoștința și desteritatea în tipiculu și cantările bisericesci, suntu neincunguratu cerute.

Dela concurentii la statioanele de invetatori in Valle st Tilisc'a, se ceru celu putinu patru clase gimnasiale, Sabiu 31 Augustu 1866.

Ioann Hannia,

Prot. și insp. distr. de scole.

Nr. 26—1

Concursu.

La scol'a populara din Bodu in districtulu Brasovului, se cere unu invetitoru pentru clas'a a II-a cu salariu anuale de 136 fl. 50 xr. v. a. fenatiu de 2 cara fenu, $\frac{1}{2}$ jugeru de aratura, dreptulu de pasiunitu de 4 vite cornute, și relutu de cuartiru 20 fl. v. a.

Pentru acestu postu vacantu, se deschide concursu pâna la 20 Septembrie a. c. st. v.

Doritorii de a ocupă acestu postu vacantu, se asternă petițiile scrisa cu mân'a loru, so proovediute 1) cu Atestatu de botezu, 2) cu Atestatu de absolvirea cursului pedagogicu, séu celu putinu 3—4 clase gimnasiale, 3) cu Atestatu de purtarea morala — la subscrisulu Scaunu Protopopescu.

Brasieu in 6 Septembrie 1866.

Scaunulu Protopopiatului gr. res. alu II alu Brasovului.

Ioann Petricu Protopopu

și Insp. scol. districtuale.

Nr. 23—2

Concursu.

La scólele poporale romane gr. or. din protopresbiteratul, Zarandului, au devenit vacante urmatorele posturi de invetatori :

1) Ribiția, cu unu salariu anualu de 200 fl. v. a., cuartiru, gradina de legumi și 4° de lemn.

2) Valea Bradu, cu unu salariu anualu de 200 fl. v. a., cuartiru, gradina de legumi și 4° de lemn.

3) Valea Bradu, cu unu salariu anualu de 200 fl. v. a., cuartiru, 4° de lemn.

4) Cebea, cu unu salariu anualu de 200 fl., cuartiru și 4° de lemn.

5) Bulzescii de Josu, cu unu salariu anualu de 200 fl., cuartiru și lemn.

6) Mesteacânu, cu unu salariu anualu de 80 fl., cuartiru și lemn.

Doritorii de a ocupă aceste statioane, au a-si tramite rugăile loru adresate la Administratur'a acestui Protopresbiteratu, celu multu pâna in 22 Septembre a. c. st. v. și a documentă, ca suntu de rel. gr. or. cu purtare morala buna, pedagogi séu teologi absolutili, și ca sciu cantările și tipiculu bisericescu.

Hondolu 30 Augustu 1866.

Administratur'a Protopresbiteratului gr. or. alu Zarandului.

Nr. 25—1

Concursu.

Spre ocuparea a dōue posturi ivatatoresci dela clas'a III și IV, a scólei centrale gr. or. din Branu, se deschide concursu pâna la 1 Octombrie c. n. a. c.

Doritorii de a ocupă vre-unulu din aceste posturi, dotate cu salariu de câte 200 fl. v. cortelu, și câte cinci orgii lemn, au a-si tramite pâna la terminulu de susu concursele cu documentele necesarie, precum și ca au absolvit studiile vre-unui gimnasiu inferioru și cursulu pedagogicu, séu gimnasiulu superioru fără pedagogia, la Pré onoratulu Scaunu Protopopescu alu Tractului Branu, in Zernesci. — Dela Eforia scólei centrale gr. or. din Branu.

Branu in 15/3 Sept. 1866.

Ioane Persoiu

Parochu, Presiedinte

Nr. 1014 — 1866.

Publicare.

Prea înaltulu Guvernul re. transilvanu cu decisiunea din Iuliu a. c. nr. 14,533 se indură a concede și a intărî comunitatei Spelmedie (Ispanmezö) Cerculu Pietrei in comitatulu Solno interioru dōue târguri de tiéra anuale, carele voru fi înființanu. — Unulu in 20 Mai și celaltu in 9 Septembrie, se face prin acēsta publica incunoscintiare despre târgurile amintite aceea observare ca târgulu primu va fi in 9 Septembrie a. c.

Dela oficiulu judeului Procesualu alu tierei.

Coldeu 1 Septembrie 1866.

Ratz Jude Proces.

Editur'a și tipariulu tipografiei archidiecesane.